

התחנות עם בני נח (המשך)

א. שמות לד, טו-יז

פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם ונכחו לאלהיהם וקרא לה ואכלת מזבחך: ולקחת מבנותי לבנותי וזנו בנותי אחרי אלהיהם והזנו את בנותי אחרי אלהיהם:

ב. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק א הלכה ד (עי' קרבן העדה שם)

א"ר לעזר בשבעה מקומות כתיב [דברים ז ג] לא תחתן במ. א"ר אבין לוסר שבעה עממין.

ג. יבמות עו ע"א

בעו מיניה מרב ששת: פצוע דכא כהן מהו בגיורת ומשוחררת? בקדושתיה קאי ואסיר, או דלמא לאו בקדושתיה קאי ושרי?

- א"ל רב ששת נתיחה: "פצוע דכא ישראל מותר בנתינה [היינו בני ז' עמים שהתייגרו]. " ואי ס"ד בקדושתיה קאי, אקרי כאן "לא תחתן במ!"
- אמר רבא אטו התם משום קדושה ולא קדושה הוא? דלמא מוליד בן ואזיל פלח לעבודת כוכבים! וה"מ בהיותן עובדי כוכבים, כי מגיירי בישראל שרו [מדאורייתא], ורבנן הוא דגזרו בהו, וכי גזרו בהו רבנן בהנך דבני אלוודי, אבל האי דלאו בר אלוודי לא גזרו ביה רבנן.
 - אלא מעתה ממזר דבר אלוודי, הכי נמי דאסיר? והא תנן "ממזרים ונתינים מותרים לבא זה בזה!" אלא כי גזרו רבנן בכשרים, בפסולים לא גזרו רבנן.
- הדר אמר רבא לאו מילתא היא. בהיותן עובדי כוכבים לית להו חתנות, נתגירו אית להו חתנות.

ד. תוספות מסכת קידושין דף סח עמוד ב

אמר רבא בגרותן אית להו חתנות פירוש איסור לא תחתן יש בהם, ובגרותן לית להן חתנות לא שייך בהו חתנות לעבור עליו משום לא תחתן.

ה. חידושי הרמב"ן מסכת קידושין דף סח עמוד ב

וכבר פירשנו במסכת יבמות ד'לא תחתן' כלל הוא לגירותן ולגיותן, שבכולם הוא אומר כן, אבל לא תפס לשון חתון אלא משום גירותן שיש להם חתון.

ו. ספר החינוך מצוה תכו

שבעה עממין נאסרו אף בגרותן, לפי שהיו עיקר עבודה זרה ויסודה הראשון, ושאר עממים מותרין בגרות.

ז. עזרא ט, א-יא

ויכילות אלה נגשו אלי השרים לאמר לא נבדלו העם ישראל והסגנים והלויים מעמי הארצות כתועבתיהם לפני החתי הפרזי היבוסים העממי המאבי המצרי והאמרי: כי נשאנו מבנותיהם להם ולבנותיהם והתערבו זרע הקדש בעמי הארצות ונד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה: ס וכשמעי את הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי ואמרתי משה ראשי וזקני ואשכבה משומם: ... ועתה מה נאמר אליקינו אחרי זאת כי עזבנו מצותיך: אשר צוית ביד עבדיך הנביאים לאמר הארץ אשר אתם באים לרשתה ארץ נדה היא בגדת עמי הארצות כתועבתיהם אשר מלאוה מפה אל פה בטמאתם:...

ח. בית הבחירה (מאירי) מסכת יבמות דף עו עמוד א

ונתינים הם אותם גבעונים שנתנם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים, ועל שם נתינה זו נקראו נתינים, והם משבעה עממין שכתוב בהם "ולא תחתן במ." ואף על פי שאף שאר עממין נאסרו בחתון, מכל מקום לא נאמר לאו של חתון אלא בשבעה עממין, ושאר עממין איסור חתנותן בעשה ממה שמצינו ביפת תאר ואחר כן תבא אליה ובעלתה הא מעיקרא לא, ולאו הבא מכלל עשה עשה...

ט. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב:א

ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות, הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר "לא תחתן במ בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך", אחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה, וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקה לבנינו.

י. שו"ע אבן העזר טז:

ישראל שבעל עובדת כוכבים, דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעובד כוכבים (דרך אישות), הרי אלו לוקין מן התורה, שנאמר: לא תחתן במ (דברים ז, ג) (ויש חולקין בזה)...

יא. טור אבן העזר הלכות אישות סימן טז

כותית אף על פי שאין בה לאו אסורה מדרבנן...

כתב הרמב"ם ז"ל בא על הכותית משאר העכו"ם דרך אישות לוקה מן התורה או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות לוקה מן התורה משום לא תחתן במ אחד ז' עכו"ם ואחד כל העכו"ם באיסור זה ע"כ. ונ"ל שאינו אלא בז' עכו"ם דלא קי"ל כרבי שמעון דאמר כי יסיר לרבות כל המסירין,

ואפילו בז' עכו"ם אין לוקין משום "לא תתחתן" אלא לאחר שנתגירו, אבל בעודם עכו"ם לא שייך בהו חתנות ואינו לוקה עד שיבעול ואז לוקה עליה משום "לא תקח". ואם בא עליה בפרהסיא לעיני י' מישראל הי' קנאים פוגעים בו...

יב. שו"ת מהר"ם שיק אבן העזר סימן לו

מכתבו הנעים קבלתי וכו' והנה מדבריו ראיתי שסובר לדעת הטור באהע"ז סימן ט"ז בת ישראל לגוי ובת גוי לישראל בזה"ז שנתבלבלו האומות אינו אסור מה"ת ולפענ"ד פשוט דגוי לישראל אפי' לדעת הטור הוא מה"ת דהנה הלכה זו דהבועל ארמית קנאין פוגעין בו פשוט דהוא בין דרך זנות ובין דרך חתנות וכן מבואר ברמב"ם פי"ב מהא"ב וכן מוכח בש"ס בע"ז דף ל"ו ע"ב דמעיקרא מחלק בין זנות לחיתון אבל כשמסיק דמהלכה דהבועל ארמית אתי' לא מחלק תו. וגם מסברא מוכח דהרי איסור זה דבועל ארמית ע"י חיתון גרע משלא ע"י חיתון כדמוכח מדברי הרמב"ם הנ"ל שהרי בזנות ליכא לאו ובחיתון איכא לאו...

ממזרים: הקדמה

יג. ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מט

ולהתרחק מעריות אסר לבעול ממזר בת ישראל, להודיע הנואף והנואפת שאם יעשו יפסידו בזרעם הפסד שאין לו תקנה, ולפחיתות בני הזנונים ג"כ תמיד בכל לשון וכל אומה, פאר זרע ישראל מהתערב בהם ממזרים.

יד. הר"ן על הר"ף מסכת קידושין דף ל עמוד א

אפשר שראוי לגלותה לצנועין כדי שלא ידבקו בהם אף על פי שאם היו נדבקים בהם בלא ידיעה לא היה שם איסור כלל אבל מפני שאין הזרע מוכן לקדושה ולטהרה שאין הקדוש ברוך הוא משרה שכירתו אלא על משפחות מיוחסות שבישראל כשר הדבר לגלותן לצנועין והיינו דגרסינן בגמ' תנא עוד אחרת היתה שם ולא רצו לגלותה אבל חכמים מוסרין אותם לתלמידיהם פעם אחת בשבוע ונ"ל שהוא מן הטעם שכתבתי ומ"ה היודע עכשיו פסול משפחה שנטמעה אינו חייב לגלותה ולא רשאי אלא לצנועין...

טו. רמב"ן דברים כג:ג

שם לאיש מוזר מאחיו ויודעיו, שלא יודע מאין בא.

טז. חזקוני דברים כג:ג

ממזר שנולד ממי שהוא זר אצל אמו.

יז. יבמות עו ע"ב

תנינא "עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית." אלא מעתה ממזר ולא ממזרת! 'ממזר' כתיב - מום זר [רש"י - כל שיש בו מום זרות].

יח. משנה יבמות ד:יג (מט.)

איזהו ממזר?

- כל שאר בשר [ל' קורבה] שהוא בלא יבא, דברי ר"ע.
- שמעון התימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים. והלכה כדבריו.
- ורבי יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין.

יט. קידושין עד ע"ב

ממזר מאחותו וממזר מאשת איש איכא בינייהו - ת"ק סבר אפי' ממזר מאחותו נמי הוי ממזר, ור' יהודה סבר מאשת איש הוי ממזר, מאחותו לא הוי ממזר. מאי קמ"ל? תנינא "איזהו ממזר כל שהוא בלא יבא דברי ר' עקיבא, שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו [כת"ק]. ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת ב"ד [כר' יהודה]!"

כ. קידושין סח ע"א

אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר.

כא. שו"ע אבן העזר ד:יג

איזהו ממזר, זה הבא מאחת מכל העריות, בין בחייבי מיתות בין בחייבי כריתות, חוץ מהבא מהנדה שאע"פ שהוא פגום אינו ממזר אפילו מדרבנן.

כב. רב אריה כץ, ממזרות בטיפולי פוריות, אמונת עתיך 96, <http://asif.co.il/wpfb-file/1-9-pdf-51/> (מכון פועה)

כג. משנה יבמות יא: (פז.)

האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך וניסת, ואחר כך בא בעלה, תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה... והולד ממזר...

כד. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן ט:ג (תוך רעיון א' להסביר משפחה שננטמעה)

דכל איסורן דעבד וממזר הוא רק להודע שהוא עבד וממזר אף אם לא ידע שאסורין, אבל להאין יודעין שהוא עבד וממזר אין שום איסור, ולא הוי כעובר בשוגג ובאונס.

כה. משנה יבמות ח:ג (עח):
ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם, אחד זכרים ואחד נקבות:

כו. משנה קידושין ג:יב (סו):
וכל מקום שיש קדושין ויש עבירה הולך אחר הפגום. ואיזו זו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין...

כז. אורן צוויק, טיהור ממזרים, מאבני המקום טו <http://asif.co.il/wpfb-file/18-pdf-14/>

כח. רב אריה כץ, ממזרות בטיפולי פוריות, אמונת עתיך 97, <http://asif.co.il/wpfb-file/1-9-pdf-52/> (מכון פועה)

עם מי ממזר יכול להתחתן?

כט. משנה קידושין ד:א (סט):

גירי וחרורי ממזרי ונתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה:

ל. קידושין עב ע"ב

"ת"ר גר נושא ממזרת דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר גר לא ישא ממזרת אחד גר אחד עבד משוחרר וחלל מותרים בכהנת. "מ"ט דרבי יוסי..."

לא. בית שמואל סימן ד:לה

מותרים בממזרת. דקי"ל קהל גרים לא נקרא קהל, ונ"ל "מותר" היינו מצד ממזרת אין איסור, אבל מ"מ אסור להרבות ממזרים כי בניו הם ממזרים.

לב. שו"ע אבן העזר ד:כד

ממזר נושא ממזרת. במה דברים אמורים? כששניהם ודאין. אבל אם האחד ודאי והשני ספק, או אפילו שניהם ספק, אסורים זה בזה דשמא האחד ממזר והשני אינו ממזר.

לג. קידושין עג ע"א

...והתורה אמרה לא יבא ממזר ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא ומה טעם אמרו שתוקי פסול גזירה שמא ישא אחותו מאביו... אלא מעלה עשו ביוחסין.

לד. משנה קידושין ג:יג (סט):

רבי טרפון אומר יכולין ממזרים ליטרה. כיצד? ממזר שנשא שפחה, הולד עבד. שחררו, נמצא הבן בן חורין. רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר:

לה. שו"ת חלקת יעקב אבן העזר סימן כג

לאחר המלחמה כשחזרו שארית הפליטה לביתם לאחר השואה האיומה וחורבן האיום בסדר החיים של היהדות, נישאו כמה נשים לאנשים בלי שום ידיעה מהנעשה עם בעליהן והולידו בנים, אח"כ כשחזרו גם בעליהן נתגרשו מהם ונשארו אצל בעליהן האחרונים, והבנים שנולדו קודם הגירושין כמוכרם הם ממזרים גמורים. בעירו של הרב השואל הם בערך עשרה. והם בשאלתם אצל הרב על גורלם מה לעשות - לינשא עם ישראלים, גם האיש גם האשה יתמידו באיסור של לא יבא ממזר בקהל... וגם ירבו ממזרים בישראל - ישא נכרית בגויותה, יהני לבנים הנולדים שלא יהיו ממזרים, אבל הוא עצמו יעבור בכל ביאה על איסור דנשג"ו איסור חמור מאוד, כמבואר ברמב"ם ושו"ע, ודרך חתנות יש גם איסור תורה - ישא גיורת דמותרת לממזר דקהל גרים לא נאסר לממזר כמבואר בשו"ע סימן ד' כ"ב, גם כן לא מהני מידי להבנים לטהרם מממזרות, דכשנתגיירה האם הבנים הולכים אחר האב והם ממזרים, רק כשלא נתגיירה הבנים הולכים אחר האם והם נכרים ומהני אח"כ גירות, וכאמור דבגוונא דא יש איסור להבעל משום נשג"ו, וגם יש חשש גדול כשהיא תישאר בגויותה גם הבנים הנולדים ישארו בגויותם ולא יתגיירו. ואם כן מה יהי' גורלם של האומללים האלו, ולשבת כך בלי אשה בודאי יבאו לידי עבירות חמורות וכמובן. ועלה בדעת הרב עצה להתיר להם שפחה וכמבואר באע"ז ס"ד' ס"כ. והוא בשאלתו, אם היתר זה מועיל גם בזה"ז, דלפי דינא דמלכותא ליכא היום במדינות האלו סוג עבד או שפחה.

לו. ר' משה שטרנבוך, לישא שפחה בזה"ז כדי לטהר ממזר, עטרת שלמה ח' (תשס"ג)

ויש גם לצדד שאפילו בחוקי האומות מקפידים, ואפילו בדיעבד לא חל בזה"ז, היינו מפני שזהו אכזריות, אבל כשהכוונה לטובה שבזה מטהר הבנים ולא מתכוון להתאכזר כלל, אף שזכותו כן, כה"ג גם הם מודים שבזה אין לאסור.

בדיקה לנישואין

לז. משנה קידושין ד:ד (עו):

הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמנה: אמה ואם אבי אמה ואם אביה ואמה ואם אבי אביה ואמה. לוייה וישראלית מוסיפין עליהן עוד אחת:

לח. רש"י מסכת קידושין דף עו עמוד א

בודקין שלא היו ממזרות או אחת מן הפסולות לקהל.

לט. תוספות מסכת קידושין דף עו עמוד א

צריך שיבדוק אחריה ארבע אמה' - פ' בקונט' בודקין משום חשש דממזרות. ולא נהירא מדפריך גמ' "ואיהי נמי תבדוק בדידיה" ומשני "לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים," ומאי קאמר? הא הוזהרו לינשא לממזרים, דהא אפילו מאן דאמר לא הוזהרו היינו דוקא לינשא לחלל קאמר, אבל לממזרים לא! לכך צריך לומר דחששא דמתני' הוא משום חללות, אבל משום ממזרות לא שייך חששא כלל, דמכירין ישראל ממזרים שביניהם. ומיהו תימה: הא קתני 'לויה וישראלית מוסיפין עוד אחת' ואי לא בדקי אלא בפסול חללות, לוייה וישראלית אמאי צריכין בדיקה? כיון דאבוה לוי או ישראל אי אפשר בשום ענין להיות בה פסול חללה, שהרי לכ"ע בני ישראל מקוה טהרה לחללות, וא"כ ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה! וי"ל דעיקר הבדיקה ותקנה משום פסול חללות, ואגב בדיקה דחללות בדקי נמי היכא דלא שייך אלא פסול ממזרות, כגון לוייה וישראלית.

מ. קידושין עו ע"ב

אמר רב יהודה א"ר זו דברי ר' מאיר אבל חכמים אומרים כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות.

מא. שו"ע אבן העזר ב:ב

כל המשפחות בחזקת כשרות ומותר לישא מהם לכתחלה...

מב. קידושין עו ע"א

ואיהי נמי תבדוק בי' בדידיה? מסייע לי' לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים.